

Наталія Шульга,
студентка ФСП НТУУ «КПІ»

Гончар А. Ф.,
доктор економічних наук, професор

СУДОВА БУХГАЛТЕРІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИЯВЛЕННЯ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ

Поняття «судова бухгалтерія» можна розуміти двояко. Дослівно можна вважати, що це підрозділ (відділ, служба) організаційної структури управління будь-якого суду, який веде бухгалтерський облік витрат і результатів діяльності судового органу. Якщо ж по суті, то йдеться про навчальну дисципліну для майбутніх юристів, точніше для майбутніх слідчих, які повинні оволодіти методами виявлення корисливих злочинів за допомогою бухгалтерського обліку.

Для розкриття економічних злочинів використовуються, насамперед, бухгалтерські документи, оскільки в них знаходять відображення дії злочинців, які посягають на державну чи іншу власність. Бухгалтерські документи - один із основних видів доказів злочинів, що скоюються в господарській діяльності. Бухгалтерські та економічні знання мають важливе значення в кримінальному та цивільному судочинстві, в оперативно-розшуковій роботі та відіграють важливу роль в попередженні злочинів. Правознавець повинен володіти не тільки правовими знаннями, а також мати основи економіко-бухгалтерських знань, уміти здійснити при необхідності економіко-правовий аналіз у правозастосовчій практиці.

Формування нової економічної системи, зокрема ринкової економіки, заміна державної форми власності на майно призвело до корупції серед службовців, широкої криміналізації економіки та зростання економічної злочинності загалом. За статистикою Україна займає одне з перших місць за рівнем корупції у світі.

Якраз судова бухгалтерія – економіко-правова дисципліна є дійовим інструментом у виявленні корисливих злочинів у сфері економічної злочинності і займає важливе місце у формуванні професійних знань майбутнього правознавця, виробляє уміння здійснити економіко-правовий аналіз при розслідуванні та судовому розгляді кримінальних справ, попередженні злочинів в економічній сфері.

Вона вивчає теоретичні та практичні проблеми негативних відхилень у господарській діяльності, які викликані деструктивними чинниками, навчає методів виявлення цих факторів за допомогою бухгалтерських та економічних знань.

Серед багатьох методів виявлення корисливих злочинів заслуговує на увагу метод зустрічної звірки, який передбачений Кабінетом Міністрів України для документальної звірки правильності оподаткування [2]. Надзвичайно важливий цей метод при виявленні правопорушень у сплаті податку на додану вартість на продукцію, яка експортується.

Актуальність проблеми полягає в тому, що ПДВ обчислюється за нульовою ставкою на товари, які були вивезені платником податку за межі митної території України. Отже, у такому разі держава відшкодовує експортеру із державного бюджету сплачений їм в Україні податок на додану вартість в розмірі 20% податкової бази. Цією нормою закону широко користуються, на жаль, деякі підприємці, які не сплачували ПДВ, а отримують його відшкодування. Розкрадання бюджетних коштів вимірюється мільярдами гривень.

Перевірка обґрунтованості відшкодування повинна з'ясувати такі основні питання:

- наявність фіктивних підприємств
- оформлення безтоварного експорту товарно-матеріальних цінностей
- застосування фіктивних документів
- застосування штучно завищених цін або реалізація товару за цінами, нижчими від ціни їх придбання

- підроблення податкових документів
- наявність ліцензії на експорт
- правильність відображення експортної операції у бухгалтерському обліці
- узгодженість експортної і банківської операцій
- наявність договору на експорт товару

Перевірку слід здійснювати на всьому ланцюжку виробництва, придбання і експортування товару: суб'єкт підприємництва – регіональний підрозділ - казначейство – податкова служба – митниця – банківська установа. Якраз це можна здійснити за допомогою зустрічної перевірки (звірки), яка полягає в тому, що зіставляються дані первинних бухгалтерських документів в різних організаціях з метою документального підтвердження господарських відносин, а також їх виду, обсягу та якості. Це перш за все значно спрощує виявлення фіктивних підприємств, які не здійснювали дану конкретну господарську операцію, а отже, не сплачували ПДВ.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р.
2. Про затвердження Порядку проведення органами державної податкової служби зустрічних звірок, Постанова КМУ від 27.12.10 №1232 //«Урядовий кур'єр», 06. 01.2011р.
3. Волобуєв А. Ф. Проблеми методики розслідування розкрадання майна у сфері підприємництва. – Х.: УВС, 2000.
4. Захарченко В. Ю., Лазуренко В. Ч. Судебная бухгалтерия. – Донецк: Каштан, 2006.
5. Камлик М. І. Судова бухгалтерія. – К.: Атіка, 2007